

УДК 378.183"19

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi51.372>

Матвієнко О. В.^{*},
orcid.org/0000-0002-5746-4864

Степаненко Л. М.^{*},
orcid.org/0000-0002-5508-2379

Губарева Д. В.^{*},
orcid.org/0000-0002-4513-8586

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПІД ЧАС РОБОТИ У ВОЛОНТЕРСЬКІЙ ГРУПІ «ОСВІТНІЙ ХАБ»

У статті теоретично і практично обґрунтовано вплив волонтерської діяльності на розвиток готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності. Виявлено, що процес реформування системи вищої освіти тісно пов'язаний з розробленням і впровадженням компетентнісного підходу в систему професійної підготовки фахівців соціальної сфери. Метою та результатом освітнього процесу стає формування компетентностей, що відображають результати навчання, шкалу цінностей, систему мотивації до певного виду діяльності, спілкування, поведінку, а також соціально-моральні норми, особистісні характеристики спеціаліста та його взаємодію із соціальним середовищем. У результаті аналізу літературних джерел, результатів наукових досліджень і практики соціальної роботи дали змогу виокремити суперечності між потребою суспільства в підготовці професіоналів освітньої сфери, що здійснюють волонтерську діяльність та недостатньою увагою до цієї проблеми в теорії і практиці професійної освіти, і вимагають пошуку нових форм підготовки та розвитку їх професійних компетентностей у позааудиторній волонтерській діяльності. Розглянуто вплив позааудиторної волонтерської діяльності на розвиток соціальної компетентності майбутніх педагогів. Розкрито сутність і зміст соціальної компетентності та визначено її місце в структурі професійної компетентності педагога. Досліджено вплив позааудиторної волонтерської діяльності на рівень розвитку соціальної компетентності майбутніх педагогів шляхом їх залучення до роботи у волонтерській групі «Освітній хаб». Розкрито теоретичні засади розвитку соціальної компетентності майбутніх педагогів в умовах університетської освіти шляхом наукового обґрунтування і характеристики сутності та змісту в контексті професійної підготовки майбутніх педагогів в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова на педагогічному факультеті. Проведена робота дозволяє констатувати ефективність системи розвитку соціальної компетентності майбутніх педагогів в умовах університетської освіти, що підтверджується порівнянням результатів експериментальних та контрольних груп.

Ключові слова: компетентність, професійна компетентність, позааудиторна діяльність, волонтерська діяльність, соціальна компетентність.

Постановка проблеми. Сьогоднішні реалії в Україні показують всьому світу результат низького рівня соціальної компетентності з боку нації агресора, що призвело до серйозних наслідків для українського народу. Наші попередні дослідження показали, що саме низький рівень характеризується такими ознаками, як: обмеження і пізнання об'єктів соціальної дійсності; прояв поганого інтересу до соціально значущої діяльності; зупинка в прояві емоцій; відсутність здатності оцінювати поведінку самостійно; фрагментовані уявлення про норми і правила поведінки в суспільстві; ускладнення,

^{*}© Матвієнко О. В.

^{*}© Степаненко Л. М.

^{*}© Губарева Д. В.

пов'язані з проявом емоцій; відсутність здатності оцінювати свою поведінку; уривчасті уявлення про норми і правила поведінки в суспільстві; ускладнення у з'ясуванні значення понять: настрої, почуття, емпатія; прояв невідповідних емоційних почуттів; відсутність здатності самостійно долати конфлікти; прояв здатності діяти, що не відповідає загальноприйнятим соціальним нормам [2].

Мета статті – проаналізувати та продемонструвати взаємозв'язок між волонтерською діяльністю та розвитком соціальних навичок майбутніх учителів.

Аналіз досліджень. Динаміка суспільних процесів, спрямованих на демократизацію та гуманізацію сучасного українського суспільства, визначають важливість соціального пріоритету в ідеології розвитку держави в цілому та складають основу організації сучасного освітнього процесу в ЗВО, де відбувається формування соціальної активності сучасної української молоді.

Офіційне визнання волонтерства та його закріплення на законодавчому рівні відбулося 10 грудня 2003 року Постановою Ради Міністрів України «Про затвердження Положення про добровільну діяльність у сфері надання соціальних послуг» [6]. З 2011 р. починають діяти Закони України «Про волонтерство», «Про затвердження Положення про добровільну діяльність у сфері соціальних послуг» від 19 квітня 2011 року [3]. У наступних законах України «Про громадську роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» та «Про громадські об'єднання», волонтерство визнається необхідним і суспільно корисним.

Вагомий внесок у формування теорії волонтерства, розвиток її теоретико-методологічних засад було зроблено українськими (О. Безпалько, І. Зверева, Н. Заверико, Л. Мішчик, І. Мігович, С. Пальчевський, В. Петрович, Ю. Поліщук, А. Рижанова) та іноземні дослідники (Р. Лінч, С. Маккарлей, Л. Пітка, Е. Материна), які виділили характер, ознаки, характеристики, напрями та принципи волонтерства. Вітчизняна педагогічна наука збагачена низкою фундаментальних досліджень, які враховують різні аспекти підготовки майбутніх соціальних педагогів (І. Бех, М. Галагузов, Л. Мішчик, С. Харченко та ін.). Деякі аспекти волонтерства можна побачити в працях вітчизняних дослідників. Так, у творах І. Зверевої, Г. Лактіонової, С. Савченко, С. Харченка, О. Лісовця виправдана роль волонтерства як частини соціальної роботи з молоддю. Дослідження О. Безпалько, Р. Вайноли, А. Капської розкривають технології залучення та підготовки молоді до волонтерської діяльності. Аналіз багаторічного волонтерського досвіду висвітлюють роботи зарубіжних авторів, зокрема Г. Каскеллі, Р. Кроу, Б. Левіна, Р. Лінча, С. Маккарлі, М. Меррілла, К. Навартнама та ін.

Одним з актуальних завдань всього світу є створення умов і ефективних інструментів для розвитку соціальних навичок сучасної молоді. Інструмент, який є ефективним і практичним для будь-якого часу і будь-якої держави – це добровільний рух. Під час волонтерства відбувається активна соціальна взаємодія, яка автоматично впливає на розвиток соціальних навичок у цілому. Адже педагог є не тільки прикладом для наслідування для підростаючого покоління, а й виступає орієнтиром в освітньому процесі.

Виклад основного матеріалу. Різноманіття напрямів, форм і методів волонтерства дозволяє активізації духовного, інтелектуального та культурного потенціалу сучасної української молоді в ЗВО. Складова соціально-просвітницької роботи з молоддю привернула увагу багатьох учених (О. Безпалько, Р. Вайнола, Н. Заверико, І. Зверева, А. Капська, О. Кузьменко, Л. Петько, С. Савченко та багато інших), які дійшли до висновку, що волонтерство сприяє вихованню професійно важливих якостей майбутніх педагогів [1]. Однак аналіз наукової літератури засвідчив, що розвиток соціальних навичок за допомогою волонтерства залишається невирішеною

проблемою. Хоча волонтерство є важливим елементом особистісного розвитку, що впливає на зовнішні міжособистісні відносини.

У наших попередніх дослідженнях ми аналізували дефініцію «соціальної компетентності» та її вплив на успішність особистості. Дійшли висновку, що соціальна компетентність – це інтегральна якість, яка передбачає оволодіння особистістю певною системою знань, сформованість умінь і навичок індивідуальної та групової взаємодії в соціумі та здатність моделювати свою поведінку відповідно до соціальних норм і правил, а також оцінювати й корегувати дії та вчинки [2; 12]. Зокрема слід зауважити, що при дослідженні цієї проблематики, нами було висвітлено компоненти та функції соціальної компетентності, які представлені на рис. 1.

Рис. 1. Функції соціальної компетентності [2, с. 84]

Продовжуючи свої дослідження у цій проблематиці, ми шукали ефективний інструмент для її розвитку. Одним із таких інструментів виявили волонтерську діяльність. Провівши аналіз між компонентами та функціями соціальної компетентності, побачили спільні аспекти у волонтерській роботі.

П. Деккер та Л. Халман у своїх працях проаналізували визначення волонтерства багатьох науковців та виокремили чотири спільні елементи: це необов'язкові заходи; воно здійснюється (серед іншого) на благо інших: суспільства в цілому чи конкретної організації; діяльність, зазвичай, не оплачена; вона відбувається в організованому контексті [9]. Що вказує на реалізацію когнітивно-мотиваційного компонента та його функцій.

Дійсно, для здійснення ефективної волонтерської діяльності виникає потреба в організації умов та слідуванні певних правил, що спонукають майбутніх педагогів до розуміння упорядкованості елементів та складників системи самої організації такого виду діяльності. При цьому відбувається стримання свого егоцентризму, адже сама діяльність направлена на покращення добробуту людей. Тобто, в основу волонтерства стає протилежне значення егоцентризму – альтруїзм. Відбувається прояв турботи про благополуччя інших, інколи, навіть за рахунок особистого. Оскільки для виникнення внутрішньої мотивації до здійснення такого виду роботи потрібно вміти виокремити та зрозуміти реальні соціальні умови та обставини в які потрапили підопічні, об'єктивно оцінити особистий внутрішній потенціал для здійснення ефективної допомоги.

С. Майер та А. Штутцер у своїх дослідженнях указують, що волонтерство може позитивно вплинути на самопочуття людей через різні мотиваційні причини. Науковці виокремлюють дві основні причини, які свідчать про розвиток другого компонента (емоційно-рефлексивного) соціальної компетентності, а саме: добробут людей підвищується, тому що їм подобається допомагати іншим; люди не люблять

волонтерство саме по-собі, але їхня корисність зростає, оскільки вони отримують зовнішня винагороду від оточуючих [13].

Перша причина є прямою вказівкою на прояв *турботливого мислення*. Проте, друга причина вказує на першопричину, яка не стосується прояву турботливого мислення і вимагає від особистості функції *саморегуляції*. Наслідком є те, що через деякий час в особистості, помічаючи результати своєї роботи та отримуючи заохочення за її виконання, виникає позитивний тригер для прояву подальшої такої поведінкової стратегії, що вказує на розвиток однієї з функцій соціальної компетентності – *турботливого мислення*. Зокрема, світові вчені визначають волонтерську діяльність, як безоплатну некомерційну діяльність, яка зазвичай служить загальному благу. Аспекти добровільності та прояву емпатії й турботи, тобто *надання позитивного зворотного зв'язку* є суттєвими та відрізняють її від інших форм роботи.

Волонтерство не є примусовим і потребує внутрішньої мотивації, яка стає основою для прояву функції *ініціативності*, тобто вільної форми активності, яка підкріплюється успішним результатом виконаної роботи. Проте однієї ініціативності не достатньо, відбувається в той же час розвиток *самопрезентації*. Адже, цей вид діяльності працює у двосторонньому порядку. Оцінка результатів допомоги надається іншою стороною, що залежить не тільки від кількісних показників, але й якісних. Вміння презентувати свою роботу, та показати свою націленість на успішний результат відіграє важливу роль у комунікації при будь-якій роботі, тим самим створюючи імідж самого волонтера.

Зокрема вступаючи в ряди волонтерів та починаючи здійснювати таку діяльність особистість потребує вміння правильно робити *усвідомлений вибір для вирішення проблемних ситуацій*. Волонтерська допомога – це сама по-собі активна самостійна соціальна роль, де контроль своєї роботи здійснює індивід. При такій позиції ми зіштовхуємось з різними непростими ситуаціями та вибором їх подоланням. Основою стає співвідношення обставин і умов, у яких розгортається діяльність особистості, що містить протиріччя і інколи не має однозначного вирішення, що впливає на розвиток функцій соціальної компетентності.

Також слід зауважити, що волонтерство сприяє психічному здоров'ю самої особистості та закріплює соціальні успішні зв'язки. Так, групою вчених Інагакі та К. Трістен, у 2018 р. було запущено масштабне дослідження, впливу волонтерства на мозок особистості. В якому вчені підкреслюють унікальні переваги надання цільової підтримки та з'ясували нейронні шляхи, за допомогою яких надання підтримки може призвести до ментального здоров'я індивідууму [10]. Учені стверджують, що «коли ми віддаємо себе, особливо якщо починаємо молодими, це значно впливає на все, від задоволення життям до самореалізації та фізичного здоров'я. Смертність відкладається. Депресія зменшується. Збільшується самопочуття і вдача» [15]. Тобто відбувається робота над першою складовою формули соціальної компетентності – «Я + ТИ = МИ». При орієнтації самої діяльності продовжує програватися друга складова. Та у результаті отримуємо злагоджену соціальну взаємодію – «МИ».

Для обґрунтування теоретичного дослідження нами було проведено емпіричне. Дослідно-експериментальна робота щодо розвитку соціальної компетентності волонтерською діяльністю майбутніх спеціалістів педагогічного спрямування проводилась на базі Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова та створеного волонтерського «Освітнього хабу». До складу експериментальної групи увійшли 20 студентів третього року навчання. До складу контрольної групи увійшли 22 студента третього року навчання. Усього у формульованому експерименті прийняли участь 42 студента.

Відповідно до визначених критеріїв і показників соціальної компетентності було дібрано діагностичну методіку: методика Assessment of Social Competence (ASC): A scale

of social competence functions (1985). У дослідженні застосовано методи математичної статистики, а саме: критерій Шапіро-Уїлка, призначений для перевірки розподілення на відмінність від нормального; для розрахунку кореляцій було обрано непараметричний коефіцієнт Спірмена; для розрахунку розбіжностей між двома незалежними вибірками використовується непараметричний U – критерій Мана-Уїтні, між залежними вибірками непараметричний T – критерій Уилкоксона [2, с. 6, 163].

На початку експерименту було продіагностовано студентів педагогічного спрямування. Під час якого виявлено низький рівень соціальної компетентності майбутніх спеціалістів у більше 10 % особистостей, а високий у 9 %. У ході експерименту було запропоновано вступити майбутнім спеціалістам у ряди волонтерів на базі створеного НПУ імені М. П. Драгоманова «Освітнього хабу» та надавати освітні послуги дітям переселенцям чи з окупованих територій. Експеримент тривав 2 місяці. Після чого були зроблені нові вимірювання, що показали динаміку, а саме: зменшення в експериментальній групі низького рівня, та збільшення середнього та високого. Результати дослідно-експериментальної роботи продемонстровано у таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка рівня сформованості соціальної компетентності майбутніх спеціалістів педагогічного спрямування на початку та після закінчення науково-дослідницької роботи (%)

Компоненти		Рівні		Низький рівень				Середній рівень				Високий рівень			
				КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
				%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.	%	Абс.
Когнітивно-мотиваційний	до	5,74	5	7,5	4	7,33	5	8,5	7	6,93	5	4,0	2		
	після	7,43	6	4,5	2	8,71	8	6,5	5	3,86	2	9,0	11		
Динаміка		-18,31%		-53%		11,38%		18%		6,93%		35%			
Емоційно-рефлексивний	до	3,37	2	5,0	8	4,75	0	4,5	9	1,88	2	0,5	1		
	після	4,55	0	5,5	1	3,17	7	9,5	9	2,28	5	5,0	0		
Динаміка		-18,82%		-49,5%		8,42%		15%		10,4%		34,5%			
Операційно-діяльнісний	до	6,83	9	8,5	14	0,3	1	0,0	0	2,87	6	1,5	3		
	після	8,91	12	9,0	6	6,73	4	3,5	7	9,31	9	7,5	5		
Динаміка		-7,92%		-49,5%		6,43%		23,5%		2,86%		26%			
Загальний	до	8,81	12	0,5	19	0,79	2	1,0	2	0,4	1	8,5	7		
	після	3,47	08	9,5	9	9,70	0	0,0	0	6,83	4	0,5	1		
Динаміка		-15,34%		-51%		8,91%		19%		6,43%		32%			

Джерело: [2, с. 210–211].

Під час проведення експерименту відзначено, що студенти надаючи цілеспрямовану допомогу, відмічають позитивну динаміку в особистому психічному здоров'ї та отримання насолоди від своєї роботи, що стає запорукою соціально успішної особистості. Зокрема відбулось реалістичне сприйняття дійсності, адже вони мали справу з дітьми різної вікової категорії та різноманітними умовами перебування їх підопічних; урізноманітнювали стратегії поведінки, при проходженні ситуацій проблемного характеру; також була відмічена динаміка підвищення самооцінки

за рахунок корисності свого труда та навичок самопрезентації, які демонструвались у ході роботи та під час звітних студентських конференцій.

Однак, на цьому дослідження не закінчується. У перспективі продовжити спостерігати за впливом волонтерської діяльності на розвиток соціальної компетентності на майбутніх спеціалістів педагогічного спрямування.

Висновки. Розвиток та формування соціальної компетентності в сучасному світі стає актуальною проблемою. Адже, в основі світової філософської парадигми стоїть сама людина та її взаємозв'язок з іншими. Проте, сучасний світ потребує прискореної освітньої траєкторії, що породжує інтеграцію теоретичних знань з практичною складовою. Це спонукає до пошуку нових ефективних інструментів емпіричного характеру. Волонтерська робота стає найбільш результативною діяльністю, що включає в себе розвиток особистісних якостей та розуміння навколишнього соціального світу. Тим самим працюючи по формулі розвитку соціальної компетентності «Я+ТІ=МІ».

Результати дослідницько-експериментальної роботи представлені вище засвідчують це та обґрунтовують ще один ефективний інструмент відповідно сучасного антропологічного світогляду суспільства.

Список використання джерел:

1. Гомонюк О. М. Формування професійно-педагогічної культури майбутніх соціальних педагогів через організацію волонтерської діяльності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2012. Вип. 29. С. 344–349.
2. Губарева Д. В. Формування соціальної компетентності молодших школярів засобами проектної діяльності: дис. ... докт. філос.: 011 Освітні, педагогічні науки; НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2021. 355 с.
3. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19 квітня 2011 р. № 3236-VI. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2011. № 42. Ст. 435.
4. Коваленко В. В. Формування соціальної компетентності молодших школярів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Київ, 2017. 195 с.
5. Петько Л. В. Гурток «Мандрівники» та формування соціальної активності молодших школярів. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін.* Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2018. Вип. 37. С. 34–39. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/18687>
6. Про затвердження Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р. № 1895. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1895-2003-п#Text>
7. Слюсаренко Н. В. Форми і методи виховної роботи у вищому навчальному закладі. *Таврійський вісник освіти*. 2009. № 3 (27). С. 107–115.
8. Стандарт вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти Бакалавр, галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-sotsialna-robota-bakalavr.pdf>
9. Dekker Paul, Loek Halman. Volunteering and values. *The values of volunteering*. Springer, Boston, MA, 2003. Pp. 1–17.
10. Tristen K. Inagaki, Lauren P. Ross. Neural Correlates of Giving Social Support. *Psychosomatic Medicine*. 2018. No. 1. doi: 10.1097/PSY.0000000000000623
11. Güntert S.T., Wehner T., Mieg H.A. Definition of Volunteer Work and a Model of Volunteer Activity. *Organizational, Motivational, and Cultural Contexts of Volunteering*. Springer Briefs in Psychology. 2022. Springer, Cham. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-92817-9_1
12. Matviienko O., Hubarieva D. Diagnosis of the level of social competence in primary school students. *Intellectual Archive*. 2021. April/June. Volume 10. No. 2. Pp. 114–129. doi: 10.32370/IA_2021_06_15
13. Meier S., Stutzer A. Is volunteering rewarding in itself? *Economica*. 2008. Vol. 75. Issue 297. Pp. 39–59. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-0335.2007.00597.x>

14. Pet'ko L. Environmental approach in the formation of social activity in primary school children. *Problems of modern science: Collection of scientific articles*. Fadette editions, Namur, Belgium. 2018. Pp. 190–194.
15. Post S., Neimark J. *Why Good Things Happen to Good People* Broadway Books. 2007. 320 p.

References:

1. Homoniuk, O. M. (2012). Formuvannia profesiino-pedahohichnoi kultury maibutnikh sotsialnykh pedahohiv cherez orhanizatsiiu volonterskoi diialnosti [Formation of professional and pedagogical culture in future social teachers through the organization of volunteer activities]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*, 29, 344–349 [in Ukrainian].
2. Hubarieva, D. V. (2021). Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv zasobamy proektnoi diialnosti [Formation of social competence of younger schoolchildren by means of project activities]. (Candidate's thesis). National Pedagogical Dragomanov University. Kyiv [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine On volunteering dated April 19, 2011 No. 3236-VI (2011, April 19). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny (VVR)*, 42, 435 [in Ukrainian].
4. Kovalenko, V. V. (2017). Formuvannia sotsialnoi kompetentnosti molodshykh shkoliariv zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Formation of social competence of younger schoolchildren by means of information and communication technologies]. Kyiv [in Ukrainian].
5. Pet'ko, L. V. (2018). Hurtok "Mandrivnyky" ta formuvannia sotsialnoi aktyvnosti molodshykh shkoliariv [The circle "Travellers" and forming social activities in primary school children]. *Pedahohichniy almanakh*, 37, 34–39. Retrieved from <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/18687> [in Ukrainian].
6. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine, On the approval of the Regulation on volunteering in the field of social services dated December 10, 2003 No.1895. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1895-2003-п#Text> [in Ukrainian].
7. Slyusarenko, N. V. (2009). Formy i metody vykhovnoi roboty u vyshchomu navchalnomu zakladi [Forms and methods of educational work in a higher educational institution]. *Tavriiskiyi visnyk osvity*, 3 (27), 107–115 [in Ukrainian].
8. Standart vishoyi osviti: pershij (bakalavrskij) riven vishoyi osviti, stupin vishoyi osviti Bakalavr, galuz znan 23 Socialna robota, specialnist 231 Socialna robota [Higher Education Standard: the first (Bachelor's) level of higher education, Bachelor's degree of higher education, the field of knowledge 23 Social Work, Specialty 231 Social work]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/04/25/231-sotsialna-robota-bakalavr.pdf> [in Ukrainian].
9. Dekker, P., & Halman, L. (2003). Volunteering and values. *The values of volunteering*, 1–17 [in English].
10. Inagaki, Tristen K., & Ross, Lauren P. (2018). Neural Correlates of Giving Social Support. *Psychosomatic Medicine*, 1. doi: 10.1097/PSY.0000000000000623 [in English].
11. Güntert, S. T., Wehner, T., & Mieg, H. A. (2022). Definition of Volunteer Work and a Model of Volunteer Activity. In: *Organizational, Motivational, and Cultural Contexts of Volunteering*. Springer Briefs in Psychology. Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-3-030-92817-9_1 [in English].
12. Matviienko, O. & Hubarieva, D. (2021). Diagnosis of the level of social competence in primary school students. *Intellectual Archive*, 10, 2, 114–129. doi: 10.32370/IA_2021_06_15 [in Ukrainian].
13. Meier, S., & Stutzer, A. (2008). Is volunteering rewarding in itself? *Economica*, 75, 297, 39–59. Retrieved from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-0335.2007.00597.x> [in English].
14. Pet'ko, L. (2018). Environmental approach in the formation of social activity in primary school children. *Problems of modern science*, 190–194 [in Ukrainian].
15. Post, S., & Neimark, J. (2007). *Why Good Things Happen to Good People* Broadway Books [in English].

Matviienko O. V.,
 orcid.org/0000-0002-5746-4864

Stepanenko L. M.,
 orcid.org/0000-0002-5508-2379

Hubarieva D. V.
 orcid.org/0000-0002-4513-8586

**DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS' SOCIAL COMPETENCE
 THROUGH ENGAGING STUDENTS IN WORK
 OF THE VOLUNTEER GROUP "EDUCATIONAL HUB"**

The article presents the impact of volunteer activities on the development of future teachers' readiness for professional activities. It was found that the process of reforming the higher education system is closely related to the development and implementation of competency based approach to professional training the system of social specialists. As a result of the analysis of literary sources, the results of scientific research and the practice of social work, it was possible to distinguish the contradictions between the needs of society in the training of professionals in the educational sphere who carry out volunteer activities and insufficient attention to this problem in the theory and practice of vocational education, and require the search for new forms of training and development of their professional competencies in extracurricular volunteer activities. The influence of extracurricular volunteer activity on the development of future teachers' social competence is revealed based on engaging students in work of the volunteer group "Educational Hub". The theoretical foundations of the development of future teachers' social competences in the conditions of university education are covered by scientific substantiation and characteristics of essence and content in the context of future teachers' professional training in the conditions of Dragomanov National Pedagogical University (Pedagogical Faculty). The work carried out allows us to state the effectiveness of the system of development of future teachers' social competence in the conditions of university education, which is confirmed by a comparison of the results of experimental and control groups.

Key words: competence, professional competence, extracurricular activity, volunteering, social competence.

Дата надходження статті: 15.12.2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Митник О. Я.

УДК 378:37.091

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi51.373>

Янковська С. В.,
 orcid.org/0000-0002-1452-3107

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано особливості інституалізації системи надання соціальних послуг особам та сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах. Автор акцентує увагу на необхідності спеціальної профільної підготовки фахівців із соціальної роботи для надання соціальних послуг; характеризує сутність, структуру та особливості побудови моделі професійної діяльності та особистості фахівця з соціальної роботи.

Визначено актуальність проблеми підготовки фахівців із соціальної роботи в закладах вищої освіти, яку ми трактуємо як важливу умову успіху діяльності та впливу на якість надання соціальних послуг. Розкрито основи змісту підготовки фахівців із соціальної роботи. Проаналізовано проблеми, пов'язані з вивченням оптимальних умов професійної підготовки фахівців із соціальної роботи.

***© Янковська С. В.**